

[Ministeren for forureningsbekæmpelse.]

hvad det offentlige i denne forbindelse skal defineres som. Jeg har forstået, at der på næste fredag skal være en debat i folketinget på grundlag af et forslag om ændring af vandløbslovgivningen, hvorefter man foreslår staten væsentlig stærkere indplaceret, og det vil måske nok være det rigtige tidspunkt at tage dette spørgsmål op.

Jeg har ikke i dag grundlag for at udtale mig om, hvorvidt det er nødvendigt at gå videre, end det er muligt ifølge den hjemmel, vi allerede har til at yde statstilskud i særlige tilfælde; jeg skal her henvise til vandløbslovens § 74 c.

I planlægningen må man særlig have for øje at hindre en forurening, som efter erfaringerne fra udlandet og herhjemme må antages at være uoprettelig, og jeg er overbevist om, at en stor del af opgaverne kan løses ved de rensningsmetoder, som man kender i dag. Jeg har i øvrigt gentagne gange givet udtryk for og vil også trække det frem her, at kommunerne bør videreføre deres planlagte anlæg uden at afvente de ofte omfattende undersøgelser, som under alle omstændigheder skal i gang. Jeg forudsætter selvfølgelig, at de kommunale anlæg projekteres på en sådan måde, at den fornødne udbygning bliver mulig, og der er da også et teknisk grundlag for en sådan fremgangsmåde.

Jeg håber, som jeg har været inde på det tidligere, i slutningen af indeværende folketingssamling at kunne fremsætte et forslag til lov om miljøbeskyttelse. Ved nye foranstaltninger efter en sådan lov kan man efterhånden også imødegå de former for forurening, som de kommunale anlæg ikke kan klare for industrien. Et bedre system for kontrol med forurenende virksomheder må opbygges, og laboratoriernes bistand til de forskellige myndigheder må koordineres og udbygges.

Hr. Arne Christiansen vil også gerne vide, hvilke foranstaltninger jeg vil træffe for at genoprette den naturlige fauna og flora i de områder, der er blevet forurenede. Det er nok for omfattende at komme ind på den del af spørgsmålet i dag med de tidsgrænser, der er sat for spørgetiden, men jeg er parat til en fornyet drøftelse af disse spørgsmål i forbindelse med andre onsdagsspørgsmål, ved lov-

forslag, og for hvilket forum det ellers må anses for at være passende.

Arne Christiansen: Jeg takker ministeren for svaret og er også enig med ham i, at det ikke er stedet her at diskutere, hvem der skal betale, når der skal renses op efter forurening. Principielt er det den, der forurener.

Jeg pegede først og fremmest på spørgsmålet om reetablering af livet i vore vandløb og søer, og jeg vil gerne stille det tillægs-spørgsmål: når nu miljøstyrelsen kommer til at virke, er der så tænkt på at få en stærkere udbygning af samarbejdet med forskningen med henblik på en løsning af disse problemer? For det er mit indtryk, at det er problemer, det i høj grad haster med at få løst.

Ministeren for forureningsbekæmpelse (Kampmann): I relation til det stillede tillægsspørgsmål kan jeg kun bekræfte, at ud over de opgaver, vi ved mange lejligheder har været inde på at nævne for miljøstyrelsen, vil der vise sig at være to store opgaver, som vi allerede er ved at planlægge. For det første hele uddannelsen af en lang række forureningsteknikere, både mellemteknikere og teknikere med højere uddannelse, og dernæst det, hr. Arne Christiansen peger på, nemlig en langt mere intensiveret forskningsindsats gennem et samarbejde mellem de styrelser og de forskningsfaciliteter, vi i forvejen har.

Jeg lægger, ligesom jeg tror spørgeren gør det, megen vægt på, at vi får et samarbejde med de eksisterende organer, således at vi i videst muligt omfang undgår at oprette nye.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af retsplejeloven og myndighedsloven. (Ændringer i rets- og politikredsinddelingen m. v.).

(Lovforslaget (nr. 124) findes i tillæg A. sp. 2183, fremsættelsen i tidenden sp. 2889).

Første næstformand (Grete Hækkerup): Jeg skal fastsætte en taletid på indtil 20 minutter for ordførerne.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Falk Hansen: Nærværende lovforslag må ses som en naturlig følge af de ændringer i landets kommunale inddeling, som fandt sted i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen. Lovforslaget tilstræber, at ingen kommune deles mellem flere retskredse eller politikredse, samtidig med at inddelingen er søgt afpasset, således at én politikreds omfatter en eller flere retskredse.

Antallet af retskredse bliver efter lovforslaget 77 mod nu 105, men samtidig forøges antallet af dommere ved underretterne fra 159 til 171. Denne stigning må ses på baggrund af, at antallet af jurister, der har været beskæftiget ved domstolene, trods en betydelig stigning i sagsmængden har været næsten konstant.

Ved fastlæggelsen af dommerembedernes størrelse har man sigtet imod, dels at arbejdsgangen kunne tilrettelægges på økonomisk forsvarlig vis, dels at dommeren blev i stand til personlig at udføre den væsentligste del af retsarbejdet, hvilket nogle steder under den nugældende inddeling ikke har været tilfældet.

For at kunne yde den bedste service både i forholdet til publikum og i forholdet til advokater har man søgt at samle større byområder i én retskreds med flere dommere fremfor at dele området i flere retskredse. I kredse med flere dommere foretages der en deling i afdelinger efter sagerens art. En sådan deling er imidlertid ikke praktisk, hvis der er tale om mere end tre afdelinger, og det er baggrunden for, at der foreslås oprettet kollegiale by- og herredsretter i Odense, Ålborg og Randers, sådan som det allerede findes i København og Århus.

Det er helt klart, at der er lokale interesser knyttet til en ændring som den foreslåede, og at visse områder og byer føler, at de mister noget vigtigt og værdifuldt, når en offentlig institution fjernes. På den anden side er det min opfattelse, at ændringen i retskredsinddelingen forekommer noget mindre kontroversiel, end tilfældet er, når det drejer sig om politikredse. Den lokale befolknings forhold til dommerembedet er nok af en noget fjernere karakter, ligesom det føles mindre belastende at skulle tilbagelægge en lidt længere strækning for at få en sag afgjort ved domstolene.

Der foreligger ikke i forbindelse med retskredsinddelingen nogen betænknings, som tilfældet er med hensyn til politikredse, og det vil nok betyde, at vi i udvalget må bede om at få noget materiale til bedømmelse af den foreslåede retskredsinddeling.

Vender vi os imod ændringerne i politikredsinddelingen, kan det straks fastslås, at interessen fra mange sider allerede har været ret stor. Her ændres antallet af kredse fra 72 til 48 ifølge justitsministerens forslag, der stort set følger flertalsindstillingen fra et strukturudvalg, som den nuværende minister i sin tidligere funktionsperiode nedsatte den 10. maj 1967.

Det er værd at hæfte sig ved, at udvalgets kommissorium dels var spørgsmålet om politikredsinddelingen, dels også overvejelser vedrørende politiets struktur og hovedprincipperne for politiets fremtidige arbejde. Disse ting hænger nemlig nøje sammen, for det alt afgørende kan jo dog ikke være antallet af kredse, men hvordan vi inden for de givne rammer og normer får det mest effektive politi.

Divergenserne kan heller ikke siges at være voldsomme inden for kommissionen, idet der er enighed om en betydelig nedskæring med hensyn til antallet af kredse. Om den så for at nå sit egentlige sigte, nemlig effektiviteten, standser ved 48, 54 eller 56 kredse er nok ikke så afgørende, men noget, som må drøftes.

At der skulle kunne opnås absolut enighed var vel hverken at vente eller at forlange. Mange forskellige interesser gør sig helt naturligt gældende i den forbindelse. Det gælder i kommissionen såvel som formodentlig også her i folketinget.

Hvad jeg finder meget glædeligt i forbindelse med kommissionens arbejde er, at bladet Dansk Polit i sin leder nr. 3 fra 23. februar 1972 taler om den store åbenhed, som har præget arbejdet i kommissionen, en åbenhed, som har medført, at de implicerede personaleorganisationer på et meget tidligt tidspunkt har været i stand til at inddrage deres medlemmer i debatten om problemerne, ligesom medlemmerne har haft lejlighed til at udtale sig. Der har virkelig hele vejen igennem været tale om en meget levende forbindelse mellem kommissionen og de interessegrupper, som er blevet berørt af dens arbejde. Jeg synes nok, det er værd

[Falk Hansen.]

at hæfte sig ved, fordi man jo ikke så sjældent oplever, på trods af den megen tale om nærdemokrati, at kommissioner barsler og beslutninger bliver truffet hen over hovedet på dem, der bliver berørt af ændringerne.

Ved læsningen af den før omtalte leder får man indtryk af, at politiets organisationer ud fra deres førstehåndskendskab til forholdene finder, at det foreliggende lovforslag giver rimelig og god mulighed for, at politiet i fremtiden kan løse de opgaver, som er deres, og gøre det på forsvarlig vis. Jeg synes nok, det er værd at understrege over for dem, som af den ene eller den anden grund kunne have ønsket sig et andet resultat end det, som i dag er til behandling.

Personlig er jeg enig med dem, der giver udtryk for, at den tilstræbte rationalisering og strukturændring inden for politiet ikke vil betyde en forringelse af servicen over for borgerne, tværtimod.

Af hensyn til dem, der lægger så stor vægt på antallet af politikredse, kan jeg ikke lade være med at nævne, selv om jeg godt er klar over, at forholdene er anderledes, at Storbritannien er inddelt i 49 kredse; her reduceres antallet i 1966 fra 119 til 49. Også Sverige har nedskåret antallet af kredse ret betydeligt, så det er altså ikke en speciel dansk opfindelse.

Jeg synes, det er interessant at mærke den store optagethed, som kommer til udtryk både fra kommuner og den lokale befolkning i forbindelse med nedskæringen af politikredsenes antal. Nogen prestige og lokalpatriotisme er der naturligvis i det, men på den anden side siger det også lidt om befolkningens forhold til politiet. Og selv om det ud fra et rent politimæssigt synspunkt vel i det store og hele må siges at være en forbedring i forhold til situationen i dag, finder jeg på den anden side, at politiet roligt kan tage de fremkomne reaktioner som noget af et tillidsvotum.

Man ønsker dem og deres arbejde så nær ind på livet som muligt, de skal være i byen, hvad de i øvrigt omend på anden og forhåbentlig mere effektiv måde også vil være efter strukturændringen.

Det kan nok være ret så vanskeligt udefra at overskue, hvad der i denne forbindelse giver den mest effektive og dermed den største sikkerhed for, at de politimæssige

opgaver bliver varetaget og løst på den mest forsvarlige og hensigtsmæssige måde til gavn for borgerne, og det må være det afgørende efter min mening. Det må også være mere afgørende, end om en by bevarer sit politimesterembede.

I øvrigt bliver der jo stadig en lang række politistationer til at betjene befolkningen i dagtimerne ud over de 48 hovedstationer, ligesom distriktspolitiordningen vil blive fortsat og efter mit skøn være velegnet til at genopbygge og udbygge det gamle tillidsforhold mellem politi og borger.

Politiets primære opgave er at opklare begåede kriminelle handlinger, men uhyre vigtigt er også det forebyggende arbejde, det at hindre, at overtrædelser finder sted. Jeg tror og håber, at den nye ordning vil medføre, at mere politi til fods og i patruljevogne viser sig hyppigere, end det sker for tiden; dermed vil man opnå noget af den præventive virkning, som er en meget vigtig og værdifuld side af bekæmpelsen af små og store forbrydelser. Samtidig tror jeg, det giver mulighed for, at borgere og politi igen kommer på god talefod. Politiet har behov for borgernes medvirken i deres arbejde, og den enkelte borger regner også med politiets indsats, når han udsættes for overgreb.

Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå i enkeltheder, men kun nævne nogle få ting. Nogle ville måske have nævnt andre.

Det ene er spørgsmålet om nedlæggelsen af Tårnby rets- og politikreds. Her bryder justitsministeren med de betragtninger, som gøres gældende i den skriftlige fremsættelse, vedrørende forholdene i Københavns amt, som ministeren mener bør vente, til områdets kommunale struktur er fastlagt. Jeg vil gerne under udvalgsarbejdet vende tilbage til dette spørgsmål, idet det er min opfattelse, at det vil være mere konsekvent med baggrund i ministerens bemærkninger i fremsættelsen at bevare Tårnby rets- og politikreds indtil videre.

Et andet drejer sig om Nykøbing Mors, hvor retskredsen er bevaret, men politikredsen er nedlagt og overført til Thisted. Jeg synes måske nok, bl. a. på grund af den svage forbindelse rent trafikalt, at det burde overvejes at bevare Nykøbing Mors også som politikreds.

Endelig vil jeg gerne pege på de problemer, som findes i områder, hvor politikred-

[Falk Hansen.]

sene støder op til landegrænser. Det er jo ganske oplagt, at sådanne forhold er egnede til at skabe særlige vanskeligheder for det politimæssige arbejde. Jeg håber, justitsministeren vil være opmærksom på dette spørgsmål og drage omsorg for en bemanding af disse områder, der sikrer en effektiv dækning med hensyn til patruljering og andet politiarbejde, der også kan være egnet til at have præventiv virkning.

Det samme problem melder sig efter min opfattelse i de områder i landet, hvor man i ferietiden har et stærkt øget indbyggerantal. Skal der her ske en forsvarlig politimæssig indsats, må der på visse tider af året kræves mere mandskab end normalt, og i forbindelse med en uro, der til tider har været netop ved badestrande og i ferieområder, er et præventivt arbejde bydende nødvendigt. Her må politiet have mulighed for at vise sig i højere grad, end tilfældet vel nok er i øjeblikket, og jeg beder ministeren om også at have opmærksomheden rettet imod dette problem.

Selvfølgelig må vi i det hele taget under udvalgsarbejdet se på, om nogle af kredsene er blevet vel store. På den anden side anser jeg døgnvagten og den effektivitet, som forhåbentlig kommer til at være bag den, for nok så afgørende som kredsenes størrelse. Jeg har med glæde bemærket mig, at man sikrer et antal lokalkendte kriminallfolk rundt omkring i de områder, som nu lægges til andre politikredse; det finder jeg er noget meget værdifuldt.

Ifølge nogle kommuners vedtægter er politimesteren formand bl. a. for sundhedskommissionen, ligesom han indtræder som medlem af en række andre kommissioner. Jeg vil gerne spørge ministeren, hvordan man tænker sig de problemer løst, som naturligt må opstå, når en politimester nu under sin kreds får en eller flere kommuner, som tidligere har haft deres eget politimesterembede.

Med disse bemærkninger kan jeg i det store og hele i princippet tiltræde lovforslaget. Det vil jo helt naturligt være sådan, at der er en række spørgsmål og problemer, som vi bør se på under udvalgsarbejdet.

Jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at der i den socialdemokratiske folketingsgruppe gør sig forskellige opfattelser

gældende med hensyn til enkelthederne i kredsinddelingen. Som allerede nævnt er det min opfattelse, at justitsministerens forslag vil være velegnet til en styrkelse af politiets arbejde, både når det drejer sig om at opklare allerede begåede kriminelle handlinger, og når det drejer sig om det forebyggende, nemlig at hindre et kriminelt handlingsforløb i at gå i gang. Om end der er uenighed i kommissionen, og også nogle inden for politiet kan have visse betænkeligheder med hensyn til enkelte punkter i lovforslaget, finder jeg, at både kommissionen og politiets organisationer har udvist stor vilje til at nå det gode resultat, som jeg finder at lovforslaget er udtryk for. Jeg kan tilsige støtte til et godt og sagligt arbejde med lovforslaget i retsudvalget.

Thestrup: Dette lovforslag handler i hovedsagen om to ting: en ændring af retskredsene og en ændring af politikredsene. I bemærkningerne er der gjort rede for grunden til ændringen af retskredsene, og i den betænkning, der følger lovforslaget vedrørende politikredsene, er der ikke alene gjort rede for de grunde, der har ført til lovforslaget, men også for betragtninger, der taler imod lovforslaget.

For retskredsenes vedkommende er en af grundene den nye kommunalinddeling. Man anser det for u hensigtsmæssigt, at en retskreds' grænser deler en kommune, således at kommunen henhører under to retskredse, og man betragter det ligeledes som uheldigt, at en amtsgrænse deler en retskreds, således at den kommer til at ligge i to amter. Disse betragtninger er ikke de eneste og heller ikke de afgørende. Det vigtigste hensyn at tage ved retskredsinddelingen er, at retskredsen har en sådan størrelse, at den væsentligste del af det egentlige retsarbejde kan udføres af uafhængige, egentlige, selvstændige dommere. Dette er grundlovens forudsætning, og det er det afgørende ved den ordning, vi træffer. Det fører efter bemærkningerne til, at der i alt fald ikke bør være over 50.000 indbyggere pr. dommer. Jeg kan helt og fuldt slutte mig til denne betragtning. På den anden side sætter bemærkningerne grænsen nedad til 25.000 — 30.000 indbyggere pr. dommer. Jeg kan også slutte mig til dette, idet jeg dog er mest tilbøjelig til at vælge 30.000. Det er i

[Thestrup.]

høj grad økonomiske hensyn, der ligger til grund for grænsen nedad, for vi skal naturligvis passe på ikke at få for mange højt lønnede embeder, men der er også et hensyn at tage til de pågældende dommere. Det er ikke tilfredsstillende for de højt kvalificerede jurister, som vi ønsker at vore dommere skal være, at beskæftige sig med arbejde, der lige så godt udføres af yngre jurister, dommerfuldmægtige og retsassessorer, og det er vel endnu mindre tilfredsstillende for dem ikke at have dagen optaget af dommerarbejde, alt naturligvis inden for rimelighedens grænser.

I bemærkningerne er der tillige fremhævet endnu et hensyn, nemlig at større byområder, selv store byområder, bør samles i én retskreds eventuelt med flere, men højst tre dommere, der deler forretningerne imellem sig, eller således at byen har en egentlig kollegial ret med en præsident, således som vi i dag kender det fra København og Århus. Det er min opfattelse, at dette synspunkt er rigtigt. Det fører til betydelige ændringer, og der vil over for det blive indvendt, at befolkningen får for langt til tinghus og dommerkontor, og at et tillidsforhold mellem befolkning og dommer derved ophører. Jeg tror ikke på rigtigheden af nogen af disse betragtninger. Det er meget få gange, at en person, der ikke er sagfører, men, om jeg så må sige, juridisk er lægmand, skal møde i retten eller har ærinde på dommerkontoret, og det er min opfattelse, at en dommers anseelse først og fremmest beror på hans juridiske kvalifikationer i forbindelse med hans forståelse af og kendskab til livsforholdene og anskuelserne i den befolkning, han er sat til at virke iblandt. At den pågældende tillige skal være et ordentligt menneske med forståelse og sympati for dem, han har med at gøre, er klart.

Der foreslås en ret betydelig forøgelse af antallet af dommere, fra 159 til 171, og antallet af præsidenter forøges herunder fra 2 til 5. Men befolkningsforøgelsen og da navnlig væksten i sagernes mængde og også i sagernes alvorlighed kræver en betydelig forøgelse, hvis dommerne skal passe det, som det er grundlovens forudsætning at de skal passe, og hvis vi ikke skal få en for langsom retspleje.

I betænkningen går man ind for nedlæg-

gelse af nogle retsassessor- og dommerfuldmægtigstillinger. Jeg anser det for meget vigtigt, at der ikke bliver flere retsassessor- og dommerfuldmægtigstillinger, end at enhver, der begynder som dommerfuldmægtig og som dommerfuldmægtig og retsassessor viser sig velegnet, kan opnå at blive dommer, når han når op i 45-47 års alderen.

Vi er allerede nået overordentlig langt i retning af at få kvalificerede kontormedhjælpere uddannet, således at de er i stand til at overtage en del af det arbejde, som juristerne i min ungdom sad med på dommerkontorerne. Det er min erfaring, kan jeg godt sige, gennem mange års arbejde på dommerkontor, at dette arbejde ikke derved bliver ringere udført. Jeg havde nær sagt: på visse områder tværtimod. Derfor tror jeg, der efterhånden må kunne foretages en indskrænkning i antallet af dommerfuldmægtig- og retsassessorstillinger. Kun hvis vi fastholder dette, kan vi vente at få de rette, velkvalificerede folk til at gå ind i disse stillinger — og hertil vil jeg gerne føje, at jeg anser stillingen som dommerfuldmægtig og retsassessor som den, der bedst kvalificerer til stillingen som underrettsdommer, såvel i enkeltdommerembederne som i de kollegiale retter, i alt fald uden for København.

Udgifterne ved reformen anslås til ca. 15 mill. kr., men jeg skal ikke nægte, at jeg frygter, at udgifterne let kan blive noget større.

Hvad de enkelte retskredse angår, har jeg nogle betænkeligheder vedrørende den foreslåede ordning for Århus amt, for Viborg amt og for Nordjyllands amt. Men jeg tror, det er bedst, at vi ser nærmere på det i udvalget, og der ligger ikke i det, jeg her siger, nogen godkendelse vedrørende de øvrige. Også dem vil jeg gerne se nærmere på i udvalget.

For politikredsens vedkommende er en af grundene til ændringen, ligesom for retskredsens vedkommende den ændrede kommunale inddeling, og her er denne grund mere tvingende end ved retskredsene. Det vil give en kommune betydelige vanskeligheder at være delt mellem to politikredse. Den skal i så fald have to politimestre med i en række udvalg og råd, hvad der kan give kompetencespørgsmål, give indbyrdes uoverensstemmelse o. lign.

[Thastrup.]

Men det er dog ikke det vigtigste hensyn. Reglen om politiets opgaver findes som bekendt i retsplejelovens § 108, hvori der står:

„Politiets opgave er at opretholde sikkerhed, fred og orden, at påse overholdelsen af love og vedtægter samt at foretage det fornødne til forhindring af forbrydelser og til efterforskning og forfølgning af sådanne.“

Det er klart, at politikredsinddelingen må være sådan, at politiet bedst muligt kan løse disse opgaver, og her er det vigtigt, at politiet så hurtigt som muligt, når farer truer, forbrydelse er begået eller ulykke sket, kan komme til stede med det fornødne mandskab og de fornødne hjælpemidler. Det er døgnvagtordningen, der her er af afgørende betydning. Det bør være sådan, at det overalt er sikret, at politiet i givet fald med øjeblikkeligt varsel kan rykke ud med to raske mand, ligegyldigt om det er ved dag eller ved nat. Men hertil kræves efter reglerne om tjenestetid og efter de afløsningsforhold, der findes, et personale det pågældende sted, der helst skal være på 40 mand, men kan gå noget ned derunder, dog ikke under 30. Af landets 72 politikredse opfylder kun 44 dette krav, og heraf har endda 14 kun mellem 30 og 40.

Når vi fra mit partis side lægger så stor vægt på den hurtige og effektive indgriben, er det, fordi den har stor betydning med hensyn til at forebygge kriminalitet. Jo længere tid der går, før politiets indgriben kommer, efter at forbrydelsen er begået eller ulykken sket, des vanskeligere er det at oplære forbrydelsen eller ordne sagen, og frygten for opdagelse er langt mere virksom til at afholde mennesker fra forbrydelser end truslen om hårde straffe.

Hvorfor har vi de mange bankrøverier? Straffen er hård nok, efter § 288 op til 10 års fængsel. Men de er vanskelige at oplære, måske fordi man ikke har fundet det rette samarbejde mellem politi og banker. Vi ved alle, at den store kriminalitetsstigning navnlig har vist sig ved tyverierne. Også her er straffen hård nok: efter §§ 285 og 286 op til 2 år første gang, op til 3 år ved gentagelse og op til 6 år ved groft tyveri. Men det er vanskelighederne ved at oplære sagerne, der er det afgørende. Ved en stærkere koncentration kan vi få en bedre planlægning

af politiets arbejde og en stærkere overvågen af veje og gader, og ikke mindst dette kan vi forvente vil give virkning. Det er i virkeligheden befolkningstallets nedgang på landet og væksten af byerne, der ligger bag kravet om denne stærkere koncentration.

Må jeg nævne et tredje eksempel. Vi er nogle steder her i København og dens omegn og nogle steder ude i landet plaget af drenge- og ungdomsbander. De laver tyverier, og navnlig er de til stor gene for fredelige, ikke mindst ældre mennesker, der ikke er egnede til og heller ikke ønsker at komme i håndgemæng med dem. Jeg er ikke i tvivl om, at hvis vi har den rigtige fordeling af politiet og vel at mærke tilstrækkeligt politi til bare nogle få gange at gribe ind, så hører dette uvæsen op. Jeg taler ikke helt uden erfaring. I min tid som justitsminister blev Nørrebro plaget af en drengebande, den såkaldte „støvlebande“. Meget hurtigt, næsten ved første indgreb, opløstes den. Her betød straf ikke noget, for de var næsten alle under den kriminelle lavalder og kunne ikke straffes. Det var indgrebet, det var frygten for opdagelse og afsløring, der var det afgørende. Her tror jeg, at betænkningen har ret i, at den nuværende spredning ikke er heldig, men at en større koncentration, således at vi bl. a. kan få døgnvagt alle steder eller dog det overvejende antal steder, er rigtig. Men naturligvis må dette princip som principper i almindelighed tages cum grano salis, med et vist forbehold, hvad jeg skal komme tilbage til.

I betænkningen er der, som jeg nævnte, også gjort rede for nogle hensyn, der taler imod en forøget koncentration: afstandene, politiets lokalkendskab og befolkningens mulighed for at få forbindelse med administrationen gennem politiets ledelse. Jeg tror ikke, at det første af disse i dag spiller nogen større rolle. Derimod tillægger jeg de to næste en ikke ringe betydning. Jeg mener dog, at de kan opfyldes ved, at vi beholder underpolitistationer og landbetjente og får et stigende antal distriktsbetjente.

Derimod er der et forhold til, som jeg nok synes har en vis betydning. Det er begrænset, hvor meget et enkelt menneske, selv en politimester, kan overkomme, bevare oversigten over og føre den fornødne kontrol med, og det er begrænset, hvor meget der vindes ved koncentration. Hvis den drives

[Thestrup.]

for langt ud, frygter jeg, at de fordele, der opnås, opvejes af de ulemper, der herved skabes. Det, det gælder om, er at finde den rigtige balance. Stort set synes jeg, at man har fundet den i forslaget, men der er dog et par steder, hvor jeg har betænkeligheder: Århus, Ålborg og Odense. Det forekommer mig, at disse kredse er blevet for store.

Ikke alle er klar over den meget store forøgelse af politiets arbejde, der er sket i de senere år. Foruden stigningen i befolkningstallet, således som der er gjort rede for i betænkningens kap. IV, byernes vækst, den store stigning i kriminaliteten, den ved det stadig stigende antal biler stærkt forøgede færdselsintensitet og det store samkvem med udlandet: paskontrollen passeredes af et overordentlig stort antal mennesker, 42,5 millioner, og Interpolekspeditionerne udgjorde i 1970 15.373. Hertil kommer en uheldig aldersfordeling inden for politiet som følge af det store antal politifolk, der blev ansat i besættelsesårene. Disse ting gør, at det er vanskeligt for politiet at løse de opgaver, retsplejelovens § 108 stiller til det.

Jeg skal nævne en enkelt ting, som vi alle gerne så: patruljeringen til fods i byerne. Det er givet, at en sådan patruljering ville have betydning. Men det er umuligt at klare den uden en væsentlig forøgelse af politistyrken. Der er i betænkningen pag. 27 ff en nærmere redegørelse for politiets styrke, og hertil skal lægges den forøgelse, som det lykkedes at få igennem i 1972. Men alligevel er politistyrken ikke tilstrækkelig til de store krav, der stilles til den, og hvoraf jeg nævner en effektiv kriminalitetsbekæmpelse, overvågen af færdslen, således at færdselsulykkernes tal bliver væsentligt nedsat, opretholdelse af orden på gader, veje og pladser, således at vi er fri ikke blot for forbrydelser, men også for grove drengestreger, og ydermere betjening af publikum i de utallige tilfælde, hvor folk har ærinde hos politiet. Ændringen af politikredsene kan ikke klare alt dette, men den er et af de midler, vi kan anvende for at nå det.

Et andet middel, som jeg dog lige vil nævne her, er større hjælp fra befolkningens side til politiet, og et tredje middel ville være at indskrænke politiets kontorarbejde, rationalisere, hvor det kan lade sig gøre, og

henlægge ikke-politimæssige opgaver til andre myndigheder.

Så skal jeg, inden jeg går over til at sige lidt om de enkelte politikredse, kun nævne to mere generelle betragtninger. Jeg lægger stor vægt på, at der er et godt forhold imellem politi og befolkning. Derfor ser jeg med glæde, at man opretholder politistationer uden for hovedstationerne, og ligeledes at man opretholder landbetjentstillinger og distriktspoliti. Derfor må det heller ikke blive sådan, at afstandene bliver for lange for at komme til politiet. Og endelig: hvordan vil man sørge for, at der bliver rimelige advancementsforhold for politifuldmægtige og politiassessorer? Det betyder nemlig meget, at der er det, for ellers har vi ikke de rette, velkvalificerede folk til at gå den vej til de ledende embedsstillinger i politiet. Hvis vi nedskærer antallet af politimestre til 48 som foreslået, hvad vil man så gøre ved de mange flinke og dygtige politifuldmægtige, der ikke kan avancere? Vil man overveje oprettelsen måske ved enkelte store byer som Århus, Odense og Ålborg af en selvstændig anklagerstilling under statsadvokaturen?

Spørgsmålene vedrørende de enkelte politikredse og deres område mener jeg det er rigtigst at vente med at behandle i udvalget. Men jeg har nogle bemærkninger at gøre vedrørende enkelte amter. Der ligger ikke, at jeg godkender ordningen de steder, hvorom jeg ikke rejser indvendinger. Der er i min gruppe taget en række forbehold vedrørende de enkelte kredse. Jeg er betænkelig ved ordningen i Vestsjællands amt. Med Samsøs overførelse til Århus amt bliver Kalundborg politikreds for lille, og det er derfor min opfattelse, at der må ændres på forholdene i amtet. Efter min opfattelse bør Fåborg og Assens udgøre en selvstændig politikreds, hvad der vil forårsage ændringer for de andre kredses vedkommende. Jeg mener ikke, at en så stærk koncentration som den, der er sket i Ribe amt, er rigtig. I alt fald bør Vardø politikreds opretholdes. Som nævnt mener jeg, at Århus og Ålborg og Odense politikredse er for store.

I det, jeg her har sagt, ligger ikke, at jeg ikke er villig til forhandling også om steder, hvor jeg ikke har ytret ønske om ændringer.

Med disse bemærkninger kan jeg tilsige

[Thestrup.]

mit partis velvillige medvirken til behandling af det foreliggende forslag i udvalget, idet vi kan gå ind for, at notarialforretninger i København overføres til byretten, og at beskikkelse af værger alle steder sker ved skifteretterne, samt for de i §§ 6-8 foreslåede overgangsbestemmelser.

Nathalie Lind: Hovedindholdet i det lovforslag, vi behandler her i dag, er nedskæring i antallet af retskredse med 28 og i antallet af politikredse med 24. Dette forslag har økonomiske konsekvenser, som det fremgår af bemærkningerne, men ikke i retning af besparelser. Det er gjort op for retskredsens vedkommende, som de tidligere talere også har været inde på, at der vil være behov for ansættelse af yderligere et antal dommere. Der skal også bruges penge til leje eller opførelse af nye bygninger, i alt ca. 15 mill. kr. Det er rigtigt, som det nævnes i bemærkningerne, at disse udgifter ikke alene er forårsaget af reformen, så det behøver vi ikke at diskutere. Jeg accepterer den stigning, der er redegjort for i sagsantallet; det er specielt for statsadvokatsagernes vedkommende, der har været en stigning på over 100 pct. i tiåret fra 1960 til 1970.

Det, jeg derimod vil tage frem her, er, at for politikredsens vedkommende er de økonomiske konsekvenser ikke gjort så nøjagtigt op. Man henviser i lovforslaget til betænkningen om politikredsinddelingen. Her argumenteres der på side 86 lidt frem og tilbage, men man nævner så konkret, at hvis man ophæver 24 politimesterstillinger, betyder det en besparelse på ca. 2,8 mill. kr. årlig. Samtidig anføres imidlertid korrekt — og det er det, jeg fæster mig ved — at der til ledelsesfunktionerne og til arbejdet som anklager ved de større politimesterembeder, man foreslår oprettet, formentlig må normeres andre stillinger i cheffklassen.

Med hensyn til det bygningsmæssige gør man opmærksom på, at der vel i løbet af 5 år er brug for anvendelse af et beløb på ca. 50 mill. kr. Det er også her rigtigt, at en del

af dette beløb ville der i alle tilfælde være brug for, og der vil vel også kunne indvindes besparelser ved afhændelse af nogle politistationer, som er blevet overflødige, eller opsigelse af lejemål. Men forslaget her betyder dog, at disse bygningsinvesteringer skal ske i en hurtigere takt, end det måske ellers havde været nødvendigt. Sådan står der i bemærkningerne.

Men det er da også rigtigt, at det ikke er ud fra økonomiske grunde, man har fremsat dette forslag. Det er de ændringer, der er sket ved kommunalreformen, der ligger bagved. Jeg synes, at den betænkning, vi har fået fra det udvalg, der har arbejdet med politikredsinddelingen, giver os en glimrende mulighed for, at vi kan sætte os ind i disse spørgsmål. Vedrørende retskredsinddelingen har vi imidlertid alene justitsministerens og ministeriets bemærkninger om, at størrelsen af retskredsene ikke bør være under 25.000-30.000 indbyggere. Det er vi måske nok enige i, men alligevel mener jeg, at det ved en så betydelig reform som denne havde været af værdi, om vi havde haft udtalelser og argumenter og muligvis også mindretalsudtalelser at tage stilling til. Jeg forstår, at forslaget har været til udtalelse hos en række myndigheder og organisationer, det er nævnt i bemærkningerne. Men der siges dér ikke noget om, hvorvidt disse organisationer har kunnet tilslutte sig forslaget, eller om nogle har taget forbehold eller afgivet særudtalelser. Jeg er overbevist om, at ministeren vil give udvalget de fornødne oplysninger, men jeg synes egentlig, det havde været rart, hvis vi havde haft klarhed over stillingen allerede nu. Jeg er også enig med socialdemokratiets ordfører, hr. Falk Hansen, i, at vi får brug for noget materiale, så vi kan se, hvad der rent geografisk ligger i forslaget om ændring af retskredsinddelingen.

I betænkningen om politikredsinddelingen er der hovedsynspunkter, som hele udvalget er enig om. De har været refereret af de tidligere talere, så dem skal jeg ikke gå meget ind på. Jeg skal blot fremhæve, at et

[Nathalie Lind.]

af de momenter, man fra hele udvalgets side trækker frem, er betydningen af politiets tilknytningsforhold til befolkningen og hensynet til, at politiet kan udføre sine funktioner på en så rationel måde som muligt og dermed igen til befolkningens gavn. Dette tilsiger, at der bør være døgnvagtbetjening for beboerne i samtlige politikredse landet over.

Over for tendensen til samling i store politikredse nævner hele udvalget dog, at der også er andre hensyn af geografisk og, som jeg nævnte, befolkningsstrukturel art, og de taler efter min mening for en vis varsomhed med hensyn til reformiveren. Det nævnes også af hele udvalget, at det jo kan være udmærket for befolkningen at have adgang til døgnvagtbetjening, men fordelene herved forsvinder hurtigt, hvis afstandene er for store. Der er også udtrykt betænkeligheder på rent principiel basis, hvis en koncentration af kriminalpolitiet betyder, at dette mister sit lokalkendskab.

Som sagt: det er synspunkter, hele udvalget kan tilslutte sig. Men når så principerne skal omsættes i praksis, deler vandene sig. Et flertal, hvori bl. a. justitsministeriets embedsmænd er repræsenteret, tillægger synspunkterne om en funktionsdygtig døgnvagtbetjening i hver politikreds størst vægt og foreslår derfor, at 24 politikredse skal nedlægges. I øvrigt er der, som ministeren ved, blandt de politistationer, man vil nedlægge, sådanne, der i dag har døgnvagtbetjening.

Mindretallet, som bl. a. består af repræsentanter for politimester- og politiforeningerne, er også enig i, at en døgnvagtbetjening i hele landet er nødvendig, men finder, at det må være muligt i nogle tilfælde, hvor andre taler for opretholdelsen af en politikreds, at klare døgnvagtbetjeningen ved samarbejde kredsene imellem. Derfor kommer de til den konklusion kun at foreslå 16 politikredse nedlagt.

Efter min opfattelse bør man især fæste sig ved de bemærkninger, mindretallet har fremført i betænkningen på side 75. Det nævnes her, at hvis man bevarer de 8 kredse, drejer det sig hovedsagelig om at opretholde kredse, som ligger i naboområder til politikredse, der i forvejen er så store, at

deres styrke og tal og struktur absolut ikke ændres væsentligt ved mindretallets forslag, og at man, hvis man skulle følge flertallets forslag, ville komme ud for, at man i nogle af de nedlagte kredse var nødsaget til at bevare den politistation med døgnvagtbetjening, som man allerede har i dag. Det er her, de principielle forskelle i synspunkterne står.

Et dagblad brugte for nylig benævnelsen „storkredsdille“ om justitsministerens lovforslag. Det er ikke nogen elskværdig betegnelse, indrømmer jeg, men derfor kan den jo godt være rammende; og jeg beklager at måtte sige, at det tror jeg egentlig den er.

Jeg skal slet ikke i detaljer gennemgå flertallets eller mindretallets forslag, hverken vedrørende politi- eller retskredsinddelingen, det må vi gøre i udvalget. Men jeg vil gerne i flæng nævne nogle eksempler som baggrund for, at jeg vover at bruge udtrykket „storkredsdille“.

Må jeg tage Odense storkommune, der har 163.000 indbyggere. Ifølge flertallets forslag skal yderligere 8 kommuner med ca. 54.000 indbyggere indgå i denne politikreds, der således får 217.000 indbyggere. Svendborg politikreds skal ifølge flertallet omfatte 12 kommuner med 117.000 indbyggere mod hidtil ca. 60.000. Mindretallet udtaler om begge disse eksempler, at man finder disse politikredse for store. Afstandene er for store, og derfor foreslår man 5 i stedet for 4 politikredse i Fyns amt.

Må jeg nævne Esbjerg politikreds, som også andre har nævnt. Herom siger mindretallet direkte, at den i administrativ henseende bliver uhensigtsmæssig, når man vil indlemme 10 kommuner. Der vil blive i alt 156.000 indbyggere i den, og den får et areal på over 2.200 km² og kommer til at omfatte hele Ribe amt. Afstandene vil blive så betydelige, at politimesterembedet ikke kan opfylde sin opgave som kontakt til befolkningen.

Andre ordførere har nævnt Århusområdet, hvorom mindretallet på tilsvarende måde foreslår, at man i stedet for 4 bør have 5 politikredse, idet man ellers kommer op på en for stor kreds under Århus.

Lad mig så til sidst nævne et eksempel vedrørende både rets- og politikredsinddelingen i Ringkøbing amt. Her har flertallet

[Nathalie Lind.]

et forslag om, at Videbæk kommune med ca. 10.000 indbyggere skal overføres fra Ringkøbing til Herning politikreds. Herning politikreds er stor nok i sig selv; den har ca. 83.000 indbyggere og skal nu vokse til 93.000 indbyggere. Omvendt reducerer man naturligvis Ringkøbing politikreds, og det har til følge, at den vel ifølge betænkningen skal opretholdes indtil videre, men ifølge flertallet, som jeg læser det, kun på forsøgsbasis, for den er i virkeligheden for lille. Omlægningen får også konsekvenser for Skjern retskreds, som man nu foreslår nedlagt. Jeg kan ikke forstå visdommen i dette. Man fjerner bevidst først en del af eksistensgrundlaget for dette område, og derefter er man, da kredsen nu ikke er stor nok og følgelig ikke har nogen mulighed for at fortsætte, med beklagelse nødt til før eller siden at nedlægge den.

Jeg kunne godt forestille mig, når jeg rejser dette spørgsmål, at jeg fik det svar, at ingen jo kan stampe mod udviklingen. Men det er nu en udvikling, man selv er med til at fremme. Det er muligt, at dette ser ud som en fornuftig løsning set fra et skrivebord i København, men det er for den lokale befolkning helt uforståeligt. Andre steder i landet opretholder man retskredse af tilsvarende størrelse, men i de tyndere befolkede egne af landet, i Vestjylland med de betydelige afstande, vil man ikke. Jeg mener ikke, at der er nogen sammenhæng mellem regeringens politik på dette område og spørgsmålet om egnsudvikling. Man ønsker af al magt at styrke udviklingen i det, man kalder de økonomisk svagere stillede dele af landet. Gennem egnsudvikling stilles der penge til rådighed herfor. Handelsministeren udtaler, at nu skal der, som det er sagt til en avis, sættes skub i de små byer. Vi havde en debat herom i sidste uge. Trods de vanskeligheder, vi alle ved foreligger med hensyn til at udflytte statsinstitutioner, erklærer regeringen og folketinget sig alligevel principielt for tilhængere heraf. Men det enkleste af alt: at tage de samme egnsudviklingsmæssige hensyn ved at lade nogle af de svagt stillede egne beholde den del af den offentlige service, de allerede har, kan man ikke bekvemme sig til. Det skal rationaliseres væk, endda uden hensyn til befolkningens ønsker. Jeg kan forsikre ministeren om,

at den slags logik er det meget svært i disse egne at forstå.

Som sagt: det var principielle bemærkninger ud fra konkrete eksempler. Jeg skal slet ikke gennemgå alle de ændringer, forslagene indebærer.

Jeg vil slutte med at henvise til en artikel, politimester Bent Flagstad skrev i Juristen for den 15. november 1971, hvor han siger:

„Det må befrygtes, at dersom betænkningens meget vidtgående forslag føres ud i livet, så vil der ske en væsentlig forringelse af polititjenesten og i øvrigt ikke blot på det kriminelle område, men i det hele taget. . . . Ud fra praktiske erfaringer må jeg derfor hævde, at mange mindre kriminalpolitistationer er bedre end enkelte store“.

Det kan man selvfølgelig vurdere. Men hvad jeg lægger vægt på, er hans slutningsbemærkning:

„Men i øvrigt er hele den kriminelle situation i dag så alvorlig, at der ikke er råd til at eksperimentere alt for meget med politiet“.

Jeg vil gerne gøre disse ord til mine. Den voksende kriminalitet kræver en effektiv indsats, men kun i det omfang den her foreslåede ændrede struktur kan medvirke til at forstærke indsatsen, kan vi fra venstres side gå ind herfor.

I det foreliggende tilfælde føler mit parti og jeg os langt mere tiltalt af den mindre reform, der for politikredsinddelingens vedkommende ligger i mindretallets forslag, og for retskredsenes vedkommende er vi ligeledes i flere tilfælde skeptiske over for rigtigheden af de foreslåede ændringer, også fordi regeringen, som jeg nævnte, så åbenbart her undlader at tage egnsudviklingsmæssige eller lokaliseringspolitiske hensyn.

Men nu udtaler justitsministeren jo i fremsættelsen, at han er lydhør over for eventuelle forslag om forbedringer. Derfor vil jeg slutte med at sige, at jeg håber, at der under udvalgsarbejdet vil vise sig muligheder herfor, og at justitsministerens og vores opfattelse af, hvad der er forbedringer, derefter vil være sammenfaldende. Under den forudsætning, at vi i fællesskab kan arbejde på en ændring af lovforslaget, kan jeg på venstres vegne give tilsagn om en positiv udvalgsbehandling.

Gudme: Dette lovforslag har været ventet med spænding. Vi vidste, allerede da tanken om at få kommunalreformen gennemført forud for 1970 kom frem, at det måtte blive en naturlig følge af de nye grænser for amter og kommuner, at vi også måtte få andre administrative inddelinger for retskredse og politikredse. Da vi i 1971 fik betænkningen om grænserne for de nye politikredse, var vi helt klar over, at det ville blive et forslag med sprængstof i, sådan som vi så mindretalsforslagene mod flertalsforslaget. Men sådan er det vel i øvrigt altid, når det drejer sig om at ændre administrative grænser; det skal der være sprængstof i.

Jeg vil gerne begynde med retskredsene. Her er jo ikke som for politikredseres vedkommende tale om, at ministeren har haft en udvalgsbetænkning at gå ud fra. Det er fra ministerens side her frihåndstegning i modsætning til politikredse, hvor justitsministeren nærmest har skrevet med ført pen derved, at han har fulgt flertallet i betænkningen næsten helt ud. Men det kommer jeg tilbage til senere.

Det principielle udgangspunkt med hensyn til retskredsene er, som det også gælder for politikredse, at man må prøve at få grænserne til at passe med de nye kommune størrelser, at man skal få retskredsgrænserne til at passe med politikredsgrænserne, sådan at der enten skal være tale om sammenfald, eller at i hvert fald to retskredse går inden for den samme politikreds, og endelig det synspunkt, som andre ordførere har været inde på, først og fremmest hr. Thestrup, at man så vidt som overhovedet muligt skal have dommeren i retskredsene til personlig at varetage den væsentligste del af retsarbejdet.

Derved er man kommet til disse skelnermærker, at vi skal have enedommerkredse fra ca. 25.000 indbyggere op til 50.000, men hvis vi kommer over de 50.000 indbyggere, skal vi have flødommerkredse. Jeg kan med hensyn til dette ministerens udgangspunkt sige, at jeg er næsten enig, både med hensyn til at politikredse og retskredse skal passe sammen, og at grænserne ikke kommer til at skære hinanden, og med hensyn til, at retskredse så vidt muligt skal passe sammen med kommunerne.

Derimod er jeg ikke sikker på, at man ikke er for konsekvent i kravet om, at

dommerne ved et embede personlig skal klare næsten hele arbejdet i retten. Jeg ved godt, at det er en tanke, som justitsministeriet igennem mange år er gået stærkt ind for, at dommerfuldmægtige i almindelighed ikke bør have faste konstitutioner, og at man i øvrigt skal begrænse konstitutionerne så langt som overhovedet muligt, for at dommerne personlig kan komme til at arbejde med retssagerne. Jeg ved ikke, om der er grund til at rynke i den grad på næsen, som man vist gør i justitsministeriet, af faste konstitutioner og dommerfuldmægtigkonstitutioner i det hele taget, for vi kommer da vist ikke uden om — her er jeg helt enig med hr. Thestrup — at megen god uddannelse for de fuldmægtige, der senere gerne så vidt som overhovedet muligt skulle blive dommere, da vist må ligge i, at de netop får en konstitution, således at de ved øvelsen i at beklæde retten senere får den bedre mulighed for at kunne være dommer og som den væsentligste opgave at beklæde retten. For lidt og for meget fordærver alt. Men jeg tror ikke, man behøver at være helt så betænkelig, som man tilsyneladende er i justitsministeriet, ved at lade dommerfuldmægtige i et vist rimeligt omfang have konstitution i forskelligartede sager, det være sig både inden for strafferettens område i politisager og i civile sager.

Hvis vi i øvrigt skal se på den frihåndstegning, som ministeren har foretaget med hensyn til at opridsse 77 underretskredse i stedet for 105, men sådan at antallet af dommere forøges fra 159 til 171, tror jeg, at man i det store og hele må sige, at forslaget ser rigtigt ud. Det vil gøre ondt både i Høng og i Haslev, i Bogense og i Brædstrup, i Hammel og i Hornslet og andre steder med, når disse retter bortfalder. Men opbygningen af systemet er logisk, og den gennemgang retskreds for retskreds, som ministeriet foretager, og hvorved man konstaterer, at nogle retskredse kommer langt ned under 25.000; i visse tilfælde er vi jo nede på en halv snes tusind indbyggere, må vel føre til den mening, at grundlaget for opretholdelse af den pågældende retskreds dermed ikke mere er til stede. Derfor tror jeg, man må være enig med ministeriet i de fleste af de valg, der er truffet med hensyn til nedlæggelse af hidtidige retskredse, og at tallet 77 nok er et rigtigt tal.

[Gudme.]

Men jeg vil i den forbindelse gerne vide, hvilke konsekvenser nedlæggelsen af disse selvstændige retter får for opretholdelse af bitingsteder. Forholdet er jo det, at hidtil har det været sådan efter retsplejelovens § 19, at hvis et af de nuværende hovedtingsteder bortfaldt, skulle der automatisk det pågældende sted oprettes et bitingsted for retskredsen. Dette skal ikke mere være gældende. Nu står der kort og godt som forslag til § 19, stk. 1, at justitsministeren fastsætter tingstederne for underretterne. Det siger os ingenting om, hvor mange bitingsteder vi fremover skal have. Men et bitingsted vil i høj grad være en imødekommelse af den befolknings ønske, som bor i en nu nedlagt retskreds, om ikke at skulle så langt som til det nye hovedtingsted. Derfor tror jeg, det vil være nyttigt under udvalgsbehandlingen at få rede på, hvilke tanker ministeren har med hensyn til opretholdelse af eller ændring til bitingsteder på de steder, hvor der hidtil har været et hovedtingsted.

På to punkter har jeg ikke kunnet følge ministerens argumentation med hensyn til retskredsændringerne. Ifølge forslaget — hr. Falk Hansen var inde på det før — skal Tårnby retskreds nedlægges. Begrundelsen er den, at det skal politikredsen, og så må retskredsen samtidig falde bort. Dette med politikredsen kan nok være rigtigt, men jeg kan ikke se, at synspunktet nødvendigvis skal overføres til retskredsen, således at også den skal nedlægges. Ministerens hovedsynspunkt er i øvrigt det, at man skal lade være med at røre ved retskredsgrænserne i Københavns omegn, før man ved, hvordan kommunestrukturen her i hovedstadsområdet bliver. Men så synes jeg, det ville være naturligt, at man var helt konsekvent og også sagde, at når vi skal vente og se, hvordan en kommende ordning af de kommunale grænser i hovedstadsområdet bliver, skal vi heller ikke røre ved Tårnby retskreds.

Der står direkte i politikredsbetænkningen, at når man nedlægger Tårnby politikreds, er det ikke praktisk mere at have Tårnby retskreds. Men jeg føler mig ikke helt overbevist af denne argumentation. Jeg tror, det må være muligt for Københavns politi også at betjene en selvstændig retskreds i Tårnby. Om det skal være sådan, at man har sine egne Tårnbyfuldmægtige og

sine egne Tårnbykontorer, ved jeg ikke; det skulle ikke være uoverkommeligt at ordne det på Københavns politigård. Der er en indskudt bemærkning, der antyder, at det lokalemæssige også er en slags argument for, at man skal nedlægge Tårnby retskreds. Forholdet er nemlig det, at på trods af at det efterhånden nu er en femten års tid siden, vi fik oprettet retskredsen, er den aldrig blevet udflyttet. Tingstedet ligger stadig væk på Blegdamsvej, hvor det gamle Søndre Birk tingsted i sin tid lå. Jeg synes, det er en mindre god begrundelse, at man har været sen i vendingen med at foretage den flytning, man gerne kunne have foretaget for længe siden. Jeg synes, at Tårnby med sine 55.000-56.000 indbyggere må have et rimeligt krav på en selvstændig betjening ved en ret, ligesom omegnsretterne vest for København og nord for København har det, i hvert fald indtil den dag vi kender kommunestrukturen for hele hovedstadsområdet.

Noget andet, som jeg også er standset ved, er, at forslaget går ud på, at Randers, som nu bliver til en byret, skal bemændes med en præsident og fire dommere i stedet for de nuværende tre dommere i Randers retskreds og den ene dommer i Mariager retskreds, som bliver overført til den samlede, større Randers byret. Det forekommer lidt voldsomt, at man skal have denne opbygning med præsident og fire dommere, fordi man forøger den nuværende Randers retskreds med 12.000-13.000 indbyggere, som kommer fra den hidtidige Mariager retskreds. Betragtningen er tilsyneladende denne, at når man kommer op på fire dommere inden for en retskreds, har man ikke rigtig nogen erfaring for, hvordan man kan foretage en saglig opdeling. Det har man kun med hensyn til tre dommere, sådan som man har det på Frederiksberg eller i Ålborg. Kommer vi derimod op på fire, har man ikke rigtig nogen erfaring for, hvordan man skal fordele sagerne, og så skal man ansætte en femte dommer for at fordele arbejdet mellem de fire.

Jeg synes, det er lidt voldsomt. Hvis vi går tilbage til de bemærkninger, jeg før var inde på, om at man er så tilbageholdende med hensyn til at bruge fuldmægtigkonstitutioner, men at man ikke behøver at være det i helt dette omfang, så kunne det vist

[Gudms.]

godt tænkes, at man kunne bemande Randers kommende byret på en sådan måde, at man, hvad enten man skal have tre eller fire dommere med supplement af en dommerfuldmægtig eller to til mere eller mindre fast konstitution, kunne klare sig uden denne overbygning, som dette også at skulle have en præsident betyder. Jeg synes, vi bør drøfte denne problemstilling nærmere under udvalgsbehandlingen. Med sine 117.000 indbyggere er Randers nøjagtig lige så stor som Ålborgs nuværende retskreds, og i Ålborg har vi dog klaret det helt godt med tre dommere og en ikke overdreven anvendelse af fuldmægtigkonstitution.

Jeg vil derefter gå over til at omtale politikredse. Også her vil jeg gerne se lidt på principperne, således som de udførligt er formuleret i betænkningen fra 1971 og mere koncentreret gengivet i bemærkningerne til lovforslaget.

Tankegangen er den, at alle politikredse fremtidig skal have døgnvagt både for ordens- og kriminalpolitiets vedkommende. Kredse skal have en sådan størrelse, at lokalkendskabet bevares, og heri må vel også ligge, at befolkningen ikke får alt for lange afstande ind til politikontorerne. Endelig er tanken den, hvad jeg synes man skal understrege, at de enkelte politikredse ved løsning af specialopgaver kan arbejde sammen. Det er sådan set et godt udgangspunkt, som der ikke bør være den store uenighed om. Men jeg synes, man er nødt til at kombinere disse synspunkter, sådan at man også må overveje, om man ikke kan klare sig med mindre kredse med en fælles døgnvagtbetjening. Det skulle være muligt, selv om man opretholder mindre politikredse end dem, forslaget går ud på, at sørge for en døgnvagtbetjening fælles for f. eks. to politikredse. Jeg er i høj grad inde på de samme synspunkter, som fru Nathalie Lind før anførte. Der er et betydeligt hensyn at tage til befolkningen ude i de områder, hvor vejene fra de yderste grænser og ind til politihovedkontoret i kredsen efter forslaget vil blive meget lange.

Jeg tror også, det er nødvendigt, at understrege, at skal vi gennemføre synspunkter, der går noget i retning af det, som forslaget går ud på, så må vi være sikre på — hr. Thøstrup var inde på det — at den be-

tjening af bydistrikter med distriktspoliti, som man i de senere år har prøvet at gennemføre, forsøges udvidet, og endvidere, at landpolitiet ikke bliver afsvækket, men tværtimod styrket. Landbetjenten er et meget væsentligt element ude omkring i kommunerne. Derfor bør styrken ikke reduceres, tværtimod, og derfor bør man sørge for, at landbetjentene i så vidt omfang som muligt bliver fri for overflødig kontorarbejde, sådan at de kan virke med det egentlige politimæssige og virke som en kontakt til befolkningen ude omkring i deres distrikter.

Der har ikke i udvalget været uenighed om disse hovedsynspunkter. Men enigheden er altså sluppet op, dengang man skulle overføre tankerne på det konkrete plan og trække de fremtidige grænser for politikredse. At de nuværende 72 skulle skæres ned, var vel så nogenlunde givet. Men om det skulle være 48, 53 eller 56 kan være et meget svært skøn, og man kan vel med rimelighed sige: det kan også være et svært skøn, om de ikke skulle være flere, altså et tal mellem de 56 og 72.

Justitsministeren har taget det i og for sig konsekvente standpunkt at placere sig på udvalgsflertallets 48 kredse, og han har jo i det hele taget fulgt udvalget, bortset fra bagatelændringer — det er noget med Sømsø. Men samtidig tilkendegiver ministeren, at han er lydhør over for eventuelle forslag om forbedringer. Jeg er sikker på, at ministeren og udvalget i den kommende tid vil komme til at høre meget fra de berørte områder, og det er jo stort set hele landet, om, hvordan der kan komme forbedringer i dette forslag, og jeg tror også, ministeren i udvalget vil komme til at høre mange forslag i så henseende. Jeg melder mig selv blandt dem — og i min gruppe er der mange, der gør følge — der på flere punkter er mest tiltalt af mindretallets argumentation, altså det, der taler for 56 i stedet for de 48 politikredse. Jeg skal ikke gå i enkeltheder nu, det får vi lejlighed til i udvalget. Jeg vil nøjes med at nævne nogle stednavne som kodeord, og jeg vil sige, at i den orden, jeg nævner dem, har jeg følt mig overbevist om det rigtige i argumentationen fra mindretallets side. Derfor siger jeg: Løgstør, Fåborg eller Assens, Ribe og Varde, Skanderborg eller Odder, Gråsten og Korsør.

Ministeren vil forstå mig, når jeg siger

[Gudme.]

Løgstør ikke én, men to gange, Det er et anliggende, der gælder vort fælles valg- og hjemstedssamt, og personlig er jeg af den opfattelse, at det vil være helt forkert at gøre Ålborg politikreds så stor som foreslået og tilsvarende give befolkningen i Vesthimmerland og Hanherred så lange veje til politikontoret og politiet så lange veje ud til den befolkning, der skal betjenes. Mindretalsforslaget har en fornuftig afgrænsning af en politikreds med sæde i Løgstør, rækkende både op i Hanherred og ned i Vesthimmerland. Dette forslag bør vi se meget alvorligt på, når vi kommer i udvalget med sagen.

Til sidst en bemærkning om noget, der også følger med, når man skal ændre ved grænserne for ret og retfærdighed og politiadministration, og det er noget med penge.

Når man ser på forslaget, først under bemærkningerne om retskredsinddelingen og senere i betænkningen, kommer man frem til, at det at stille dette an vil koste en 60-65 mill. kr. Ser man i et aktstykke, som budgetministeren i forgårs har sendt til finansudvalget, når man til det resultat, at det er 70 mill. kr., fordelt over 4 år. Jeg tror, vi under udvalgsarbejdet skal have nærmere rede på, hvad disse penge mere specificeret skal bruges til, for det er jo ret beset temmelig mange penge for at ændre rets- og politikredsgrænser på en sådan måde, at det gerne netop skulle være en rationalisering. Rationaliseringer har man jo et stille håb om at kunne tjene penge ved, men i første omgang skal man åbenbart give 70 mill. kr. ud.

Jeg vil gerne tilføje i denne forbindelse den principielle bemærkning, at fordi man ændrer grænserne for retskredsene og politikredsene, er man ikke nødvendigvis tvunget til at bygge nye justitspalæer til dommere og retssale, til politimestre og deres personale. Man vil langt hen ad vejen kunne klare sig med de gamle lokaler, og i vidt omfang vil man nok også kunne klare sig ved at leje sig ind i stedet for at bygge nyt. Erfaringen viser, at dette med at leje sig ind i stedet for at bygge og bygge dyrt, for det gør man næsten altid, nu engang er det billigste, og med en god planlægning kan det såmænd blive lige så godt som det, man selv har bygget.

Vi går nu i gang med en omstændelig

udvalgsbehandling — det kan vi vist godt med det samme slå fast — og vi får en lang vej at gå, før vi når til et endeligt resultat. Jeg fortrøster mig til ministerens før omtalte lydhørhed over for forslag om forbedringer og kan samtidig på mit partis vegne tilsige en positiv medvirken.

Inger Lise Petersen: De generelle retningslinjer i dette lovforslag vil SF kunne gå ind for. Men den mere detaljerede problematik må drøftes grundigt i udvalget.

Lovforslagets formål kan vi hilse med tilfredshed, nemlig en effektivisering af politiets arbejdsvilkår, en styrkelse af det præventive arbejde og sidst, men ikke mindst, den bedst mulige betjening af befolkningen. Så må vi blot håbe, at resultatet af denne rationalisering kan leve op til forventningerne.

Justitsministeren nævner i sin fremsættelse, at antallet af dommere skal forøges fra 159 til 171, og at baggrunden bl. a. er den betydelige stigning i antallet af retssager. Det vil naturligvis være et fremskridt, hvis man så ikke længere skal gå og vente adskillige måneder på at blive dømt. Men jeg vil samtidig her benytte lejligheden til at spørge, om tiden ikke skulle være inde til at begynde at overveje afkriminalisering af visse mindre forbrydelser. Her tænker jeg bl. a. på mindre berigelsesforbrydelser, f. eks. forårsaget af at folk fristes over evne i supermarkeder.

Et andet sted i fremsættelsen nævner ministeren, at en nyordning fortsat skal sikre og så vidt muligt forbedre kontakten og samhörigheden mellem politi og befolkning. Her må jeg henvise til side 19 i den røde betænkning vedrørende politikredsinddelingen, hvor man i den første spalte kan læse om politiråd. Der står, at disse kun har haft ringe udbredelse — der findes for tiden kun 4 — til trods for at retsplejelovens § 115 giver mulighed for oprettelse deraf, såfremt bl. a. det lokale amtsråd ønsker det.

Her har man altså i mange år haft en mulighed for direkte kontakt mellem de folkevalgte og politiet, en mulighed, som desværre ikke er blevet udnyttet i særlig høj grad, sandsynligvis fordi beføjelserne ikke har været særlig vidtgående og medlemmer fra politiet har været i overtal. Derfor vil vi foreslå i forbindelse med ændringen af poli-

[Inger Lise Petersen.]

ti- og retskredsinddelingen, som indebærer en form for centralisering, at man som modvægt mod og i god overensstemmelse med de decentraliseringsbestrebelse, som ellers er i gang på andre områder inden for den offentlige forvaltning, gør oprettelse af politiråd obligatorisk, at rådernes sammensætning ændres med et flertal af lægmænd, og at deres beføjelser udvides med mulighed for at træffe beslutninger med bindende virkning for politimestrene. Dette mener vi vil medvirke til at styrke tillidsforholdet mellem politi og befolkning.

Endelig præciserer ministeren i sin fremsættelse, at ved dette lovforslags udarbejdelse er den nye kommunale inddeling brugt som grundlag. For Københavns vedkommende gør det specielle forhold sig gældende, at vi endnu ikke har fået en løsning på hovedstadsområdets problemer. Men til trods herfor rummer forslaget alligevel mulighed for sammenlægning af Københavns og Tårnbys politi- og retskredse. Mange lokale forhold taler tilsyneladende mod denne ændring. Men det væsentlige argument må i første omgang være, at man ikke på nogen måde bør foregribe begivenhedernes gang. Ændringer i politi- og retskredsinddeling må vente, til den kommunale inddeling for hovedstadsområdet er overstået.

Med disse bemærkninger kan jeg ellers love SF's velvillige medvirken til et grundigt udvalgsarbejde.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Inden jeg går ind på en besvarelse af de enkelte spørgsmål, som er rettet til mig, eller de betragtninger, der er fremført — jeg kan ikke love, at jeg inden for den taletid, jeg vistnok må overholde, kan nå at svare på alt, hvad der er kommet frem — vil jeg gerne komme med nogle almindelige betragtninger.

Men allerførst vil jeg sige tak for den positive ånd, hvori dette meget vidtrækkende lovforslag er modtaget, og for de tilsagn, der fra alle sider er givet om at medvirke positivt til at få et lovforslag igennem, der ordner de problemer, som vi her behandler. Jeg kan dog ikke helt tilbageholde den bemærkning, at når der fra alle sider appelleres til den velvilje om at være lydhør, som jeg har lagt for dagen i fremsættelsen, skal det na-

turligvis forstås på den måde, at hovedlinjen i forslaget bør opretholdes. Jeg har forstået; at praktisk taget alle i og for sig har givet tilslutning hertil. Hvis der skal ske ændringer, skal der selvfølgelig være et flertal bag. Ellers er der ingen mulighed for mig for at vise velvilje og lydhørhed. Der må være et flertal, jeg kan udvise denne velvilje over for.

Dernæst er jeg nødt til at sige, at det udvalg og de embedsmænd, som har gjort det forberedende arbejde til disse forslag, har været stillet over for en bunden opgave. Da man lavede de nye kommuneamtsgrænser, var der næppe mange — i hvert fald ikke alle de mange kommunalbestyrelsesmedlemmer, som nu møder op og protesterer — som tænkte på, at det automatisk måtte medføre ændringer i rets- og politikredsgrænserne, for hvis de havde tænkt på det, kan det være, at de havde været nok så tøvende med at give tilslutning til de nye kommunegrænser. Nu ligger de nye kommunegrænser der, og skal der ske ændringer i dem, og det skal der nok, vil det nok nærmest gå i retning af at gøre kommunerne endnu større, og så stilles vi igen over for nye problemer med hensyn til rets- og politikredsgrænserne.

Det er ikke mig, der lider af, hvad fru Nathalie Lind kaldte „stordriftsdille“ eller noget i den retning. Jeg følger blot et mønster, som allerede er lagt, og en udvikling, som er i gang. Jeg nærer ingen større beundring for de store, omfattende kredse af den ene eller den anden art. Men jeg tror, det er en nødvendighed, at vi afpasser rets- og politikredsgrænserne efter det mønster, som er lagt, og det tror jeg ikke alene ud fra princippet om, at en kommune ikke skal deles mellem flere politikredse eller flere retskredse, at en politikreds må omfatte enten én eller flere retskredse, og at vi så vidt muligt må respektere amtsgrænserne. Om det sidste mener jeg nu, at der kan man også gå for vidt. Jeg tror ikke, amtsgrænsen skal være en hellig ko.

Der er endelig en tredje ting, som vi i hvert fald inden for justitsministeriet også er nødt til at tage hensyn til, og som vi har taget hensyn til, det er regionalgrænserne. Landet er jo politimæssigt inddelt i regioner, og dem må man naturligvis respektere, idet jeg dog straks må tilføje, at når man

[Justitsministeren.]

kan ændre kommunegrænser og amtsgrænser og politi- og retskredsgrænser, så kan regiongrænser selvfølgelig også ændres. Man skal blot have for øje, når man går i gang med behandlingen af disse forslag, og det gælder især, når man skal til det omfattende udvalgsarbejde, at det er baggrunden for, at vi står i den situation, at vi skal være enige om et eller andet eller skabe et flertal for et eller andet.

Der er ikke lavet nogen egentlig betænkning om retskredsene, men jeg har her en redegørelse om retskredsinddelingen i Danmark, som ganske vist bærer påtegningen: „må ikke offentliggøres“. Den er udarbejdet i justitsministeriet i 1971 i tilslutning til strukturudvalgets betænkning. Det er klart, at udvalgets medlemmer vil få et eksemplar af dette værk hver, men vi har ikke så stort et oplag, at vi kan give det til alle folketingets medlemmer. Jeg kan dog sige, at alle kommunalbestyrelser, der berøres af forslaget, har fået det tilsendt, ligesom de har fået tilsendt strukturudvalgets betænkning. Jeg håber, jeg er i overensstemmelse med sandheden, når jeg siger det. I hvert fald har kommunerne fået at vide, hvilke ændringer der påtænkes med hensyn til deres retskredsmæssige tilhørsforhold. Vi vil altså spare de penge, som det koster at trykke så mange eksemplarer af dette digre værk.

Derefter vil jeg gerne gå over til bemærkningerne til de enkelte ordførere og straks erklære mig enig med hr. Falk Hansen i, at det er vigtigere, at politiets effektivitet forøges, end at en by beholder sit politimesterembede. Det synes jeg er en særdeles vigtig ting at slå fast. Det fik tilslutning fra flere sider, bl. a. fra min forgænger, hr. Thestrup, og det er jo i en vis forstand en tilfældighed, at det ikke er hr. Thestrup, der står her som forslagsstiller — en tilfældighed, som jeg ikke skal beklage.

Dernæst nævnte hr. Falk Hansen enkelte konkrete ting, f. eks. Tårnby — det samme var hr. Gudme inde på — Nykøbing Mors, spørgsmålet om rets- og politikredse, der

støder op til landegrænsen, og spørgsmålet om de egne af landet, som om sommeren er tættere befolket, fordi der er så mange turister. Det er alt sammen spørgsmål, som jeg synes vi skal gå ind i en drøftelse af i udvalget, hvor jeg vil være i stand til at give oplysninger, som jeg ikke har mulighed for eller tid til at give her.

Jeg vil gerne berøre et enkelt punkt, som hr. Falk Hansen nævnte, nemlig forholdet mellem sundhedskommissionerne og politimestrene og hvordan man vil klare det problem, at en politimester skal stå som formand for eller medlem af sundhedskommissionen i de kommuner, som hører under hans politikreds, når han nu får et større område under sig. Herom kan jeg sige, at der allerede er sket den ændring i lovgivningen, at kommunalbestyrelsen kan bestemme, at det er et kommunalbestyrelsesmedlem, der overtager formandskabet, og det er en adgang, som talrige kommunalbestyrelser allerede har benyttet sig af. Jeg kan sige, at i øjeblikket er det kun i omkring 40 kommuner, der er en politimester som formand.

I øvrigt kan jeg sige, at spørgsmålet om sundhedskommissionens virke og sammensætning er taget op til behandling i ministeriet for forureningsbekæmpelse i forbindelse med udarbejdelsen af lovforslaget om miljøbeskyttelse.

Jeg kan erklære mig enig med hr. Thestrup i, at uafhængige dommere er en væsentlig ting, og at det er væsentligt at slå fast, at det må være målet, at det er en dommer, der varetager de egentlige judicielle forretninger, der er knyttet til et dommerembede. Hermed er vi i overensstemmelse med grundloven, og jeg kan svare hr. Gudme, at dette er baggrunden for, at den opfattelse råder i justitsministeriet, at vi i så vid udstrækning som muligt vil undgå faste konstitutioner. Grundloven fastslår, at dommere skal være uafhængige, men vi gør naturligvis, som nødvendigt er, den undtagelse, at vi tillader konstitution i det omfang, det er nødvendigt for, at retsassessorer

[Justitsministeren.]

og dommerfuldmægtige kan få den fornødne øvelse i at beklæde retten. Grundloven går jeg ud fra at også hr. Gudme vil bøje sig for i ærbødighed, sådan som vi altså gør det i justitsministeriet.

Jeg kan slutte mig til hr. Thestrups bemærkning om, at større byområder bør udgøre ét retsområde. Derved kommer jeg faktisk lidt i modsætning til hr. Gudme, som spøgefuldt sagde, at man skulle da ikke lave en egentlig kollegial ret i Randers, fordi det var nødvendigt med 4 dommere, og så have en femte til at holde øje med de fire. Vi kan udmærket godt se på nødvendigheden af og behovet for at have så mange kollegiale retter, som forslaget går ud på, men vi kan vel ikke komme uden om, at det nødvendigvis må være sådan, at en enkelt dommer fordele arbejdet mellem de andre, når vi ikke længere kan dele retskredsen geografisk mellem dommerne eller kan dele op efter sagsart. Det sidste er jo tilfældet, hvor vi har 3 dommere; bl. a. i Ålborg, som hr. Gudme jo kender særdeles godt.

Men det er alt sammen noget, som vi må se på i udvalget. Jeg har allerede nu peget på to områder, hvor det kan synes vanskeligt at opnå overensstemmelse imellem i hvert fald hr. Thestrups og hr. Gudmes synspunkter.

Jeg er også enig med hr. Thestrup i, at det, når det drejer sig om politiets arbejde — og det skal jo ses i forbindelse med den nye politikredsinddeling — er meget væsentligt, om man kan forøge muligheden for opklaring. Jeg tror ligesom hr. Thestrup, at opklaringsrisikoen er af den allerstørste præventive virkning over for kriminalitet. Hr. Thestrup spurgte i den forbindelse, hvorfor vi har så mange bankrøverier. Jeg har indtrykket af, at det er blevet lidt af en modesag; men jeg vil dog gøre opmærksom på, at så vidt jeg er orienteret, er der en meget høj opklaringsprocent netop af bankrøverier. Det er jo kun glædeligt. For øvrigt vil jeg tro, at det netop er en af de opgaver, som det kriminalpræventive råd, som hr. Thestrup skal have æren for at have foreslået nedsat, går i gang med.

Dreng- og ungdomsbanderne blev nævnt af hr. Thestrup. Jeg er enig med ham i, at det er en forbistret plage, som vi må prøve på at imødegå. Måden, hvorpå det kan ske,

er til drøftelse i justitsministeriet på grundlag af henvendelser, vi har fået.

Jeg er også enig med hr. Thestrup i, at patruljering til fods er vigtig. Hr. Thestrup drog deraf den slutning, at vi måtte have større politistyrker, og det er jeg enig i, men vi har jo netop nu fået større tilgang. Det er lykkedes at få tilslutning til, at vi skal have en årlig tilgang på 414 mand. Og patruljeringen, altså muligheden for at se politifolk, helst uniformerede politifolk, til fods, skulle kunne blive større ved gennemførelsen af denne strukturændring, fordi vi etablerer en større patruljeringsvirksomhed. Man kan f. eks. tænke sig, at der i en by, hvor der ikke er døgnvagt af politiet, pludselig kommer en patrulje, der stiller vognen og går en tur gennem gaderne, naturligvis på uregelmæssige tider både med hensyn til døgn og ugedagene. Alene det, at man aldrig ved, hvornår man kan risikere at møde en uniformeret politipatrulje, vil virke præventivt efter min opfattelse. Det tror jeg vi kan nå ved at gennemføre forslaget.

Endelig nævnte hr. Thestrup spørgsmålet om, hvordan avancementsmulighederne vil blive for politiassessorer og politifuldmægtige. Det er umiddelbart indlysende, at i det øjeblik antallet af politimesterstillinger reduceres fra 72 til 48, vil chancerne blive færre. Jeg håber, det vil lykkes at finde betrodte stillinger i de større politikredse, som kan virke tilfredsstillende for de politiassessorer og politifuldmægtige, som er kvalificeret, og som ellers ville være kvalificeret til politimesterembedet. Men man kan nu engang ikke både blæse og have mel i munden; vi kan ikke både nedlægge politimesterembeder og fremme avancementsmulighederne.

Jeg vil gerne medvirke til, at der skabes bedre avancementsmuligheder for politiassessorer og politifuldmægtige. Vi har måske gjort en lille begyndelse derved, at vi netop i dag i statsrådet har behandlet et forslag, som aflaster statsadvokaterne for nogle af deres sager, idet nogle statsadvokatsager gøres til politisager i den forstand, at anklagemyndigheden overlades til politimestrene, uden at man skal have denne korrespondance frem og tilbage mellem politimesteren og statsadvokaten. Lovforslag herom vil blive fremsat i den allernærmeste fremtid. Det vil jo skabe et behov for kvalificerede jurister hos politimestrene. Samtidig sker

[Justitsministeren.]

der det, at vi letter den byrde, som i øjeblikket er tung for statsadvokaterne. De er i øjeblikket overbebyrdede.

Til fru Nathalie Lind vil jeg sige, at lovforslaget ikke i første række har til hensigt at skabe besparelser. Det har vi ikke tænkt os, men vi ville selvfølgelig gerne have kunnet etablere besparelser. Det er ikke muligt, men vi må registrere, at hvis ikke dette lovforslag var fremsat, havde vi alligevel måttet afholde betydeligt stigende udgifter til politi og retsvæsen, for vi kan nu engang ikke forhindre, at sagsantallet stiger, og når sagsantallet stiger, må der også ske ansættelser ud over det mandskab, der i øjeblikket er til rådighed på dommerkontorer og på politimesterkontorer, og så ville udgiften komme helt af sig selv.

Jeg forstår, at fru Nathalie Lind er mere tilhænger af mindretalsindstillingen, når det drejer sig om politikredsinddelingen, og det samme gjaldt hr. Gudme. Da jeg fik dette forslag, straks efter at jeg var tiltrådt, — jeg havde nu kigget lidt på det i forvejen — så gik jeg jo i gang med overvejelserne, og jeg var i tvivl, det kan jeg lige så godt erkende; jeg har i høj grad været i tvivl. Ved en gennemgang af lovforslagets enkeltheder kan man undertiden få lyst til at pille ved det, men jeg erkendte, da der var gået et stykke tid, at skulle jeg til at pille ved forslaget, så måtte jeg faktisk rejse landet rundt for på de forskellige steder at gøre mig bekendt med forholdene, sådan at jeg havde et lokalkendskab som grundlag for et forsøg på ændring. Jeg måtte derfor sige: jeg kan ikke foretage nogen ændringer i udvalgets flertalsindstilling, jeg må lægge det frem til folketinget og så i øvrigt, som jeg har gjort, erklære mig villig til at høre, hvad de lokal kendte har at fremføre af argumenter. Men jeg vil gerne sige, at man når jo ikke hovedsigtet med forslaget, hvis man ikke stort set følger flertallets forslag.

Fru Nathalie Lind var inde på, at efter hendes opfattelse ville Odense med over 200.000 indbyggere i én politikreds blive for stor. Her kommer vi igen i strid med det, jeg erklærede mig enig med hr. Thestrup i, at et ensartet byområde må høre under samme retskreds og samme politikreds. Det bør vistnok fastslås som en nødvendighed, fordi der gælder ensartede forhold. Derfor

bør også kræfterne inden for dette byområde, hvor forholdene er nogenlunde ens, koordineres. Desværre, vil jeg sige, fulgte man ikke denne indstilling, da man i 1956 delte birkerne op i, jeg husker ikke længere nu hvor mange politikredse, men man oprettede i hvert fald adskillige kredse. Jeg tror — og jeg gav også dengang udtryk for det — at det havde været klogere at lade dette store område være én stor politikreds med fælles ledelse, fordi man derved bedst kan skabe en koordinering af kræfterne. Nu skal det straks erkendes, at der tåkket være god vilje og dygtighed hos de pågældende er etableret et nært samarbejde mellem politidirektøren i København og de omliggende politikredse, så mine bemærkninger må ikke på nogen måde opfattes som en kritik af den måde, hvorpå politikredsordningen fungerer i Storkøbenhavn. Men jeg erkender da, at der kan anføres argumenter for det andet synspunkt med hensyn til spørgsmålet om, hvorvidt Odense skal være én politikreds, og det er da noget, som jeg kan erklære mig parat til at forhandle om.

Jeg synes ikke, fru Nathalie Lind skulle have blandet partipolitiske synspunkter ind i behandlingen af vort forslag. Der ligger hverken positive eller negative egnsudviklingsbetragtninger bag dette forslag. Vi har overhovedet ikke haft egnsudvikling i tankerne, og jeg støtter mig her til den bemærkning, som hr. Falk Hansen fremsatte, og som jeg gav tilslutning. Det er vigtigere, at politiets effektivitet forøges, end at en by bevarer sit politimesterembede.

Jeg har vist besvaret det meste af det, hr. Gudme fremkom med, men en enkelt ting vil jeg dog gerne slå fast. Hr. Gudme talte om, at distriktsbetjentordningen og landbetjentordningen bør styrkes. Jeg er helt enig.

Hr. Gudme nævnedes nogle konkrete eksempler på områder, hvor han ønskede ændringer i forslaget, idet han ønskede at følge mindretallet. Det synes jeg vi skal drøfte i udvalget som så meget andet.

Udgifterne vil over 4 år beløbe sig til 70 mill. kr. Ja, bevares, det er penge, men hvorfor nu lige regne det ud til 70 mill. kr. og tage summen af 4 år; det er måske, fordi det står i et eller andet aktstykke. Det, det drejer sig om, er: hvor meget er det om året? Det er også det simpleste. I det hele taget

[Justitsministeren.]

har jeg svært ved at acceptere den slags regnestykker, som går ud på, at man vælger et eller andet vilkårligt antal år og så lægger summen af de enkelte års tal sammen til en eller anden størrelse for at få et imponerende tal ud af det. Bevares, 70 mill. kr. er penge, men man må jo tænke på: hvad får vi for pengene? Er det det værd? Jeg tror da, hr. Gudme vil give mig ret i, at hvis vi med dette forslag kan skabe en effektivere ordning for vores rets- og politivæsen, så er pengene givet godt ud.

Jeg har ingen planer om, og vi har ikke i justitsministeriet planer om at opføre justitspalæer. Jeg kan ikke erklære mig enig i, at vi bygger dyrt. Jeg kan huske tilfældigvis, at det var en af mine sidste embedshandlinger i min forrige ministerperiode at indvi politigården i Ålborg, som hr. Gudme sikkert kender, og jeg mener, at udgiften til opførelsen af dette „justitspalæ“ var under 1.000 kr. pr. m². Det kan vi nok ikke klare det for i dag, for udgifterne er steget frygteligt i de sidste 4 år, men vi bygger normalt ikke dyrt. Vi har mange lejemaal rundt omkring, men vi synes nu, det er rimeligere, at den konjunkturgevinst, som har været knyttet til ejendomsprisudviklingen, kommer det offentlige til gode fremfor at gå i private lommer. Vi har været tvunget til at leje os ind. Det er også et spørgsmål, vi kan drøfte.

Jeg er glad for, at fru Inger Lise Petersen på SF's vegne gav tilslutning til de generelle retninglinjer for forslaget, og jeg vil skrive under på det, fru Inger Lise Petersen sagde om, at det er vigtigt, at der er den bedst mulige betjening af befolkningen. At det vil blive etableret, kan jeg bekræfte, fordi vi jo bevarer politistationerne, sådan at folk, der skal have deres pas eller deres førerbevis fornyet, eller hvilke ærinder de ellers har på politikontoret, ikke får længere vej, de skal ikke tilbagelægge større afstande, fordi politikredsene bliver større.

Fru Inger Lise Petersen rejste også spørgsmålet om afkriminalisering af visse forbrydelser eller ændret kriminalisering. Jeg kan sige i den forbindelse, at vi desværre ikke kan nå at komme frem med lovforslaget herom inden den 15. marts, og vi mangler endnu en betænkning fra straffelovrådet, som venter på nogle oplysninger

fra universitetets kriminalistiske institut, men vi håber på at kunne fremsætte lovforslag om ændret kriminalisering af visse mindre betydende lovovertrædelser i næste folketingssamling.

Med hensyn til politirådene kan jeg sige, at der netop i dag er kommet et brev fra strukturudvalget, hvor man stiller forslag om, at politirådene udbygges, sådan at de bl. a. får til opgave at behandle klager over politiet. Jeg tror vi dermed bliver sat i stand til at imødekomme fru Inger Lise Petersens ønske.

Endnu en gang tak for en saglig og positiv behandling af vort lovforslag.

Nathalie Lind: Jeg har kun en enkelt bemærkning til justitsministeren, men jeg må da først sige, at det glædede mig meget at høre, at ministeren selv havde været i tvivl om, hvorvidt dette forslag, der nu er fremsat, er det rigtige, og var villig til at høre, hvad de lokalkendte havde at sige. Jeg mener nu, at ministeren også selv må have et ret stort lokalkendskab efter så mange år som parlamentariker her i landet.

Ministeren nævnede, at det var forkert af mig at bringe partipolitiske — tror jeg der blev sagt — hensyn frem. Mente ministeren ikke lokaliseringspolitiske hensyn eller noget i den retning? Det, jeg fæster mig ved, var, at ministeren klart sagde, at det havde regeringen overhovedet ikke haft i tankerne. Regeringen har overhovedet ikke ved udarbejdelsen af dette lovforslag taget egnspolitiske hensyn. Men det var netop det, jeg beklagede mig over i min tale, hr. minister; jeg håber, at det lykkes under udvalgsbehandlingen at få regeringen til at forstå, at også dette forslag har en lokaliseringspolitisk side.

Thomas Have: Jeg er meget vel klar over, at en førstebehandling ikke egner sig til at gå i detaljer, men jeg har et par principielle spørgsmål, som jeg gerne vil stille her ved denne førstebehandling.

Der er en by, som jeg kender meget godt, der allerede har følt nogle af de praktiske følger af dette lovforslags eventuelle gennemførelse. Byen har allerede mistet sin politimester og har fået konstitueret en ny politimester, som nu har tre politikredse at passe, omfattende 4 kommuner.

[Thomas Have.]

Jeg vil for det første gerne spørge justitsministeren, om ikke han finder det betænkeligt allerede på nuværende tidspunkt at foruddiskontere dette lovforslags vedtagelse ved at undlade at opslå den pågældende stilling ledig. Jeg vil selvfølgelig henstille til ministeren, at sådan noget gør man ikke, men afventer folketingets behandling af lovforslaget og, indtil en lov eventuelt er vedtaget, drager omsorg for, at ledige politimesterembeder bliver besat.

En anden praktisk virkning er, at den konstituerede politimester allerede har meddelt den pågældende kommunalbestyrelse, at han, efter at skulle passe 3 politikredse, ikke ser sig i stand til på forsvarlig vis at klare opgaverne. Jeg vil også gerne spørge justitsministeren, om ministeren ikke finder det betænkeligt, at man allerede nu er kommet så vidt, at den pågældende politimester må meddele, at han ikke kan påtage sig formandskabet i sundhedskommissionen; som han i henhold til styrelsesvedtægten i den pågældende kommune skal være formand for.

For det tredje har byen for godt og vel et halvt år siden fået en helt ny synshal, og dette lovforslags vedtagelse vil medføre, at man flytter motorkontoret 30 km væk. Jeg har gerne villet nævne disse tre principielle og praktiske følger af dette lovforslags vedtagelse.

Axel Ivan Pedersen: Jeg vil gerne allerførst takke mit partis ordfører for de bemærkninger, han gjorde om de politimæssige forhold på Mors.

Jeg behøver ikke som den forrige taler at lægge skjul på, at det er denne øs interesse, jeg har i sinde at gøre nogle bemærkninger om.

Når ministeren siger her i sit svar til ordførerne, at det er vigtigere for en by at have en god politimæssig beskyttelse end at bevare et politimesterembede, så må det give anledning til den bemærkning, at det sikkert vil være vanskeligt for befolkningen at forstå, at et embedes nedlæggelse skulle give større eller bedre politimæssig beskyttelse, når man ved, at politistyrken skal dirigeres fra et meget fjerntliggende sted.

Når ministeren motiverer sit forslag med de ændringer, der er sket i kommunestruk-

turen, så er det forståeligt. Det er derimod vanskeligt at forstå, at den omstændighed, at alle kommuner i en politikreds har sluttet sig sammen i én kommune, skal indebære, at politimesterembedet nedlægges.

Befolkningen på Mors er meget bange for, at den politimæssige beskyttelse bliver forringet, og det må dog være ministerens opgave først og fremmest at sikre befolkningen. Jeg vil derfor gerne slutte disse få bemærkninger med at sige, at hvis der ikke på dette område sker en ændring, vil jeg ikke kunne medvirke til dette lovforslags gennemførelse, men må stemme imod det.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen):

Dette lovforslag er, som det allerede er fremhævet, udarbejdet på grundlag af embedsmænds betænkning, altså strukturudvalgets betænkning, og for så vidt angår retskredsene, hviler det på et arbejde, som er udført af embedsmænd i justitsministeriet. I intet af tilfældene har der i de retningslinjer, som er lagt til grund, eller som er tilkendegivet over for de pågældende embedsmænd, været givet dem pålæg om at tage egnsudviklingsmæssige hensyn. De har haft til opgave, for så vidt angår politikredsgrensene, hvilket fremgår af kommissoriet — jeg har ikke formuleringen i hovedet, men jeg tror, den er nogenlunde rigtig — at finde frem til en hensigtsmæssig inddeling af landets politikredse og senere, men det kommer vel i anden omgang, at komme med en betænkning om politiets arbejde.

Det siger sig selv, at når man bygger et lovforslag praktisk talt til 100 pct. på denne betænkning, så kan der ikke i vort lovforslag indgå egnsudviklingsmæssige betragtninger. Det kan man bebrejde os, bevares, men jeg synes ikke, at bebrejdelsen er berettiget.

Til hr. Thomas Have, der spurgte mig, om jeg ikke fandt det betænkeligt, at man havde undladt at opslå stillingen som politimester i Nykøbing Mors ledig, vil jeg gerne sige, at den har nu ikke stået ledig så længe. Det drejer sig foreløbig kun om måneder, og når der nu er stillet forslag om at sammenlægge Nykøbing Mors med andre politikredse, sådan at de tilsammen udgør én politikreds, så tror jeg, at man ville kunne bebrejde mig, om jeg netop, når den var ledig, besatte den uden at afvente folketingets

[Justitsministeren.]

behandling af det lovforslag, som her er til behandling.

Jeg kan dårlig forestille mig, at politimesteren i Thisted skulle have udtalt, at han ikke på forsvarlig vis kan passe de embeder, han har fået pålagt. Det stemmer ikke med de udtalelser, han har fremsat over for justitsministeriet, og jeg kan også oplyse, at han nu har sagt, at han, når kommunen ikke ønsker at udpege en anden formand for sundhedskommissionen, i overensstemmelse med kommunens styrelseslov både kan og vil overtage hvervet. Jeg kan i øvrigt oplyse, at der er blevet udstationeret en ekstra politifuldmægtig til assistance for politimesteren. Så mon ikke vi allerede har afhjulpet de vanskeligheder, som jeg forstår man har i Nykøbing Mors? Men som jeg har sagt tidligere: dette forslag er fremlagt til forhandling, og da hr. Thomas Have jo som formand for retsudvalget, som jeg har forstået at forslaget skal henvises til behandling i, har en ikke ringe indflydelse på dette udvalgs behandling og lovforslagets skæbne, så vil jeg næsten tro, at han kan spare sig sine bekymringer.

Hr. Axel Ivan Pedersen rettede også et spørgsmål til mig, idet han foranede mig om, at det først og fremmest var min opgave at beskytte befolkningen. Personlig må jeg altså give afkald herpå, men det er rigtigt, at jeg med de organer, der står til rådighed for justitsministeriet, skal prøve på at beskytte befolkningen. Han spurgte, om det ikke ville være vanskeligt at få befolkningen til at forstå, at det giver bedre politimæssig beskyttelse, at et politimesterembede nedlægges. Umiddelbart kan det se ud, som om det var et spørgsmål stillet til en molbo, for det ser jo ud, som om hr. Axel Ivan Pedersen har så soleklart ret i, at der kan ikke være tale om en bedre beskyttelse af befolkningen, når man nedlægger politimesterembedet. Men hvis man nu kigger lidt på det i praksis og ser, hvor mange egne af landet der i øjeblikket ikke har døgnvagt og derfor i hvert fald fra kl. 17 om eftermiddagen til næste formiddag kl. 9 er praktisk talt uden politimæssig beskyttelse, og så opdager, at ved gennemførelsen af dette forslag vil der praktisk talt over hele landet blive døgnvagt, idet der er centralt placerede styrker, som sender patruljer ud og kan sende dem

ud med meget kort varsel, så vil jeg tro, at hr. Axel Ivan Pedersen ved nøjere studium af strukturudvalgets betænkning vil se, at det kan give en bedre beskyttelse af befolkningen. Det er ikke alene noget, vi tror, men der er sikre holdpunkter for at antage, at det vil blive følgen af forslaget, når det gennemføres; det vil give sig udslag i, at der skabes større tryghed hos befolkningen, og det vil vi meget gerne opnå.

Thomas Have: Da jeg er meget ked af — også af hensyn til det fremtidige samarbejde mellem justitsministeren og mig kan vi jo ikke have sådan en lille divergens frit svævende i luften — at ministeren var lidt i tvivl om, hvorvidt den pågældende politimesters udtalelser var som af mig fremført, synes jeg, det er rimeligt, at jeg ganske kort citerer politimesterens brev til den pågældende kommunalbestyrelse af 15. februar 1972. Det hedder i brevet:

„Da jeg således nu må varetage en politimesters arbejdsopgaver i 3 politikredse, forudser jeg, at det næppe vil være muligt for mig fremtidig at varetage formands hvervet i kommunens sundhedskommission på forsvarlig vis. Medvirkende hertil er de pligter, jeg har ved at give møde i de forskellige kommuners udvalg og kommissioner.“

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Jeg takker hr. Thomas Have, fordi han gjorde os bekendt med dette værdifulde dokument, som jeg håber kan indgå i udvalgets arbejde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Fjerde næstformand (Morten Lange): Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af retsplejeloven. (Prøvelse af beslutning om adoption uden samtykke).

(Lovforslaget (nr. 125) findes i tillæg A. sp. 2167, fremsættelsen i tidenden sp. 2894).